

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 168. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359225920/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Vandfaldet sprænger han sit snevre Selv. Han føler sig glide, falde, omhvirvles med disse skummende Vande. Hans Væsen strømmer ud af Jegets snevre Ring og flyder bort med disse Strømme. Hans elastiske Bevidsthed udvider sig, han optager den ubevidste Natur i sit Væsen; han glemmer sig selv over hvad han ser, ligesom den, der hører en Symfoni, gaar op og forsvinder i det, han hører. Og saaledes overalt. Som hans Væsen strømmer med Bølgerne, saaledes flyver og klager det med Vinden, sejler med Maanen over Himlen, føler sig som Et med det formløse Alliv.

Det var denne Panteisme, som Goethe hævdede i det bidende Epigram:

Was soll mir euer Hohn
Ueber das All und Eine?
Der Professor ist eine Person,
Gott ist keine.

Det var denne Panteisme, som han udfoldede i *Faust*, og som ligger saa dybt i den tyske Natur, at selv den romantiske Skole, der modvirker Antikens Genfødsel, tilrods for den lønlige Stræben mod Katolicismen er ligesaa panteistisk som Hölderlin og Goethe. Forgudelsen af Verdensaltet er her den Understrøm, som bryder sig sin ustanselige Bane midt imellem alle de Diger og Sten, der ophobes paa dens Vej.

Fru de Staël havde ikke Øje for dette. Hun var af sin Omgangskres revet ind med i den Bevægelse, som foregik paa Overfladen, saa og følte kun den. Og denne Bevægelse var den romantiske Reaktion.

Den saa yderligt gaaende og i Virkeligheden for en moderne Germaner saa lidet naturlige Tilbøjelighed til at være antik og klassisk, havde fremkaldt en heftig Modbevægelse. Goethe og Schiller var tilsidst gaaede saa vidt i deres bestandig stærkere og strengere Fastholden ved det antike Kunstideal, at de begge endte med gennem Kærligheden til den strenge, regelrette Kunstform at gøre et Skridt hen imod den Skole, mod hvilken de selv først havde vakt Uvilje, nemlig den klassiske Tragedie i Frankrig. Goethe havde oversat Voltaire's *Muhamed*, Schiller Racines *Fædra*, og saaledes var gennem disse to største tyske Digteres Stræben Opfattelserne af det Klassiske i Frankrig og Tyskland gaaede i Ledtog med hinanden. Men dette Forbund